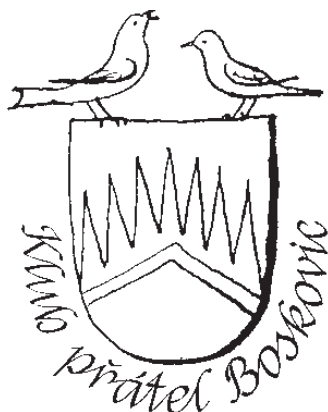

Vlastivědné listy Boskovicka

Číslo 4
prosinec 2010
ročník 18 (23)

Zprávy z Klubu přátel

Jízda do Olešnice na Moravě

Dne 21. září 2010 se uskutečnil autobusový zájezd členů a příznivců Klubu do Olešnice. Naším cílem byla prohlídka všech zajímavostí v městečku. Prohlédli jsme si Muzeum strašidel, Muzeum veteránů pana Hamerského, dílnu modrotisku, farní kostel s betlémem a nakonec místní muzeum, kterým nás provázal sám pan starosta Peša. Se zájmem jsme poslouchali zasvěcený výklad o historii obce i o tom, jak se jim dařilo dávat exponáty dohromady. Díky občanům je v muzeu mnoho věcí, které používali naši předkové ve svých domácnostech i ostatních dobových materiálu. Zbyl i čas na oběd. V podvečer odjíždělo z Olešnice 28 spokojených účastníků a těšilo se na některý z dalších výletů za poznáním našeho kraje.

Pamětní deska na DLPP

Jak jste již byli informováni, zajišťuje Klub přátel Boskovic instalaci repliky pamětní desky na dům Dětské léčebny pohybových poruch na Smetanově ulici v Boskovicih. Text desky je shodný s pamětní deskou umístěnou uvnitř budovy, která připomíná, že tato budova byla postavena na paměť obětem světové války a k uctění jejich světlé památky ji zbudovali občané soudního okresu boskovického v letech 1925-1926. Pamětní desku zhotovila firma František Příkrýl Boskovice a finančně její zhotovení podpořilo Město Boskovice, za což patří náš srdečný dík.

Instalace a odhalení desky bude provedeno s dokončením zateplení fasády budovy.

Naše poděkování patří také MUDr. Janě Lukešové, ředitelce zařízení a panu Mirku Fialovi, správci, kteří nám vyšli

Zamyšlení po patnácti letech

Jiří Bušina

Venku se již setmělo. Při pohledu z okna, když odhlédnu od obrazovky počítače vidím vánočně osvětlenou věž radnice a do uší mi doléhá z televizoru sváteční hudba adventního koncertu. A přede mnou je úkol, napsat vánoční a novoroční zamyšlení.

Uvědomuji si, že máme za sebou rok, nabitý událostmi radostnými a méně radostnými. Máme za sebou řadu úspěchů, které jsme dosáhli v obohacování společenského a kulturního života. Nesmím také zapomenout na skutečnost, že od založení našeho Klubu přátel Boskovic uplynulo již celých 15 let.

Když se zamyslím nad těmito patnácti léty, tak si probírám v mysli všechny akce, které se nám podařilo realizovat. Byly to informační tabule na naučných stezkách jak v památkové zóně - Židovské čtvrti, tak na stezkách kolem Boskovic. A k tomu skládáčky s popisem pro informaci návštěvníků a turistů. Dařilo se nám i v publikační činnosti. Vydali jsme 5 publikací, z nichž některé jsme pro vel-

ký zájem museli vydat podruhé. Zajistili jsme vytvoření busty O. Kubína, pamětní desku obětem náletu v květnu 1945, malíři Pavlu Bačovskému a památce židů, odsunutých za druhé světové války z Boskovic. Organizovali jsme výtvarné i literární soutěže pro školní mládež. Byla řada akcí dalších organizací, na kterých jsme se podíleli nebo kterých se naši členové účastnili. Naším přičiněním vycházejí i tyto Vlastivědné listy Boskovicka. Jsme velice rádi, že máme podporu a to zejména finanční nejen od města Boskovic a Jihomoravského kraje, ale i od řady nadací, jako Open society fund Praha, Nadace Via, Nadace Veronica Brno a další. Za velký úspěch pokládáme obnovu židovské rituální lázně Mikve, která byla zpřístupněna veřejnosti jako druhá v České republice za přispění Nadace Občanského fóra. O její návštěvu je trvalý zájem. Na realizaci všech akcí se podíleli jak členové klubu, tak i naši spolupracovníci. Podarilo se nám navázat pravidelnou spolupráci s dalšími organizacemi ve městě, zejména

s Muzeem Boskovicka a KZMB.

Soustavně se snažíme rozšiřovat členskou základnu o další, zejména věkově mladší členy.

Je stále řada věcí, které je třeba napravovat a domýšlet, hledat nové nápady na další činnost a zapojovat se více do veřejného života.

To se netýká jen Klubu přátel Boskovic, ale všech neziskových organizací, které v našem městě a regionu působí a jejichž hlas by měl být ve veřejném životě více slyšet.

Zanedlouho vstoupíme do dalšího roku. Ve všech oblastech máme na co navazovat. Nemarněme jako občané čas a snažme se, aby naše práce, nejen v Klubu přátel Boskovic, byla pro naše město Boskovice přínosná.

Přeji Vám jménem výboru Klubu pěkné a spokojené prožití svátků Vánočních. V roce 2011 pak všem hodně zdraví, spokojenosti, úspěchů v práci pro společnost i rodinu. Ať se nám daří ve všem našem konání.

Foto: Dokoupil

*Všem čtenářům Vlastivědných listů Boskovicka,
členům a příznivcům Klubu přátel Boskovic přejeme pěkné prožití svátků
Vánočních a mnoho radosti, štěstí a zdraví v roce 2011.*

Redakce a výbor Klubu přátel Boskovic

velmi aktivně vstříc při zajišťování tohoto našeho záměru.

Pověsti a vyprávěny z Boskovic.

V těchto dnech vyšlo nové vydání knížky Mirky Minxové Pověsti a vyprávěny z Boskovic. O knížku je trvalý zájem, proto se Klub rozhodl vydat další vydání. Knižka bude k dostání opět v informačním středisku a některých knihkupectvích v Boskovicích.

Medailonky významných osobností Boskovicka

Péči členů Klubu bylo zpracováno přes 60 medailonků – životopisů významných osobností Boskovicka. Tyto budou v nejbližších dnech uveřejněny na webových stránkách Klubu, aby si je zájemci mohli otevřít a přečíst. Zájemci se na nich budou moci seznámit se s takovými osobnostmi, jako O. Kubín, Pavel Bačovský, František Tichý, Petr Bílka, a mnoho dalších. Budeme rádi, pokud nám poskytnete informace o dalších významných osobnostech, kteří si zaslouží být do seznamu zařazeni, případně nám životopis již uveřejněné osoby doplníte o další zajímavosti. Těšíme se na váš zájem a pomoc.

Vánoční strom republiky

Vánoční strom republiky byl Okresní péčí o mládež osvětlen po prvé dne 18. 12. 1929 na náměstí v Boskovicích, aby svítil všem šťastným i nešťastným, bohatým i chudým, aby svou září připomněl těm, kteří žijí se svými rodinami v blahobytu a přebytku, že hned v nejbližším okolí žije sta, ba tisíce rodin a děti těžce strádajících, nešťastných a že jest třeba jim pomoci.

Náš Vánoční strom má být symbolem radostné naděje všem těm, kteří trpí pod tlakem našich těžkých poměrů, že i k nim jednou pronikne světla záře Vykupitele z temna strasti a bíd, opuštěnosti a siroby, a že dostane se i jim či jejich dětem hřejivého domova a uspokojivého životního údělu.

Vánoční strom – krásná vzpomínka na hřejivé mládí nás všech, kteří jsme vyrostli pod starostlivou péčí hmotně zabezpečených otců i matek, bude nám všem, kteří nestrádáme, tichou, trpělivou prosbou o přispění aspoň dárkem ve prospěch dětí osiřelých, opuštěných a strádajících. Jeho, za tmavých večerů jasně zářící světlo bude nám krásnou pobídkou k projevu účinné lásky k trpícímu dítěti a tichým pozhnáním naší další vážné životní práce. Nevyhýbej se nikdo této mravní povinnosti. Každý i sebe menší dárek je vítaným, jen když je dán od srdce a v úspěšné snaze pomoci beze své viny strádajícím dětem.

Vzpomeňme jen, kolik peněz vydáme na svoje nikoliv nezbytné potřeby a požitky a kolik věnujeme na utišení bíd a hladu svých méně šťastných spoluobčanů. Vánoční strom republiky v Boskovicích vznášá k Vám svou tichou prosbu: „Jest ještě několik set dětí v našem kraji chudých, osiřelých, těžce strádajících, pomoci potřebných. Kdo dobrý, pomoz!“ Buďte mezi námi někdo, kdo ho oslyší?

(Z dobového tisku – Moravská Orlice 19. 12. 1929)

Uprostřed Kořence stojí dům

Věra Novenková
- Davidová

A v něm žila sběratelka lidových písní a zvyků, básnířka Božena Veselá. Moje vzpomínky na ni píšu pod dojmem článku z její sbírky, uveřejněné v Lístech č. 4 z roku 2008.

*Uprostřed Kořence stojí dům,
je-li v něm můj milý Bože můj.*

*Kdyby oni mně ho chtěli dat,
přišla bych jim za něj děkovat.*

*Ale oni mně ho nedají,
protože se na mně hněvají,
Hněvejte se na mně jak chcete,
přece mi rodiče budete.*

Toto je jedna z písní které jsem si u Boženy Veselé zapsala. Poprvé jsem se s touto milou a skromnou ženou setkala krátce po válce, prostřednictvím její neteře Evy Řehořkové, dcery malíře Franty Řehořka. Ten paní Boženu maloval na svých obrazech z kořeneckého prostředí. Její čistotná domácnost oprostěná ode všech zbytečností kterými naše domovy překypují, dávala za pravdu jejímu ponaučení: „nekopuj nigdá to, co potřebuješ, ale jenom to, bez čeho nemůžeš žít!“ Je to moc dobrá rada – u nás často opakovaná.

S paní Boženou jsme si hned „padly do oka“ a naše rozpravy se začaly točit okolo divadla a okolo života na dědině. Svěřila se mě, že dělá zápisy o tom jak šel život, po stránce pracovní i kulturní. Zpívala mě písně z dřívějších časů, ale měla také vlastní, nové písně, třeba zpívané na známou notu, nebo jen ve verších. Jednu z nich, složenou na nápěv písně „červená

růžičko rozvíjej se“ mě věnovala.

*Nepomůže plakát, dež mě milá nechce,
že von si namlivil, ach, hlnačí děvče.*

*Nepomůže vzdechat, že jož si jo veze
a mně jenom zbele s kvítekama meze.*

*Snad pomůže zpívat, dež slonečko zandě,
třeba za písničko hlné chlapec přende.*

Některé písně zhudebnil bratr paní Boženy, boskovický učitel Vladimír Veselý, muzikant tělem i duší. Byl výborný klavírista a korepetitor a za mého působení v boskovickém divadle doprovázel mě i na různých koncertech. Byl také prostředníkem mezi námi.

Od roku 1951, kdy jsem už trvale působila v Praze ve Státním souboru, navštívila jsem Kořenec několikrát

a rozebíraly jsme tvorbu paní Boženy. Podle jejího návrhu usílí pro mě v souboru kořenecký kroj ve kterém jsem pak vystupovala s písněmi z Kořence. Pro československý rozhlas psala jsem relace o lidové tvořivosti a v roce 1956 natočila jsem žánrový obrázek z Kořence, s písněmi zapsanými u paní Boženy. Napsala mě potom, že vysílání se jí moc líbilo. Průběžně se zajímala o můj život, rodinu, děti a jejich děti....

Ráda poslouchala zážitky ze souborových cest po světě.

Naposledy jsem navštívila Boženu Veselou v domově důchodců v Boskovicích. Bylo to po letech. Neviděla, ale poznala mě po hlase. Její paměť byla obdivuhodná a tak jsme si zavzpomínaly a to bylo naše poslední vzpomínání. Na

Svěšování zvonů v Boskovicích

V roce 1942 byly z rozhodnutí německých okupantů rekvírovány zvony z farního kostela sv. Jakuba staršího v Boskovicích. Z rukopisu ing. Arch. Jar. Mackerleho, jehož firma zvony svěšovala uvádím několik údajů.

Zvony byly svěšovány ve dvou termínech. První 19. a 20. března 1942. Jako první byl svěšen menší zvon, ulitý firmou R. Manoušek a spol. Brno v roce 1926, na plášti nápis Zdravas Maria a na dolním okraji Co válka vzala, láska znovu zbudovala. Zvon vážil 1 179 kg.

Spouštěn byl jako první, aby bylo ve věži místo pro svěšení velkého zvonu, o váze 2.044 kg. Tento větší zvon byl ulit rovněž firmou R. Manoušek Brno v roce 1926. Na plášti byl reliéf sv. Jakuba, dole text Sv. Jakube oroduj za nás.

Práce se spouštěním byla složitá. Okno bylo ve výšce 32 m, lano dlouhé 150 metrů bylo krátké, proto muselo být nastaveno dvojitém konopným lanem.

Velký zvon měl mohutnou hlavu z dubového dřeva a k tomu 300 kg vaha-dlo. Zvon zdvihali z ložisek přes 4 kladky. Když dole u rumpálu zabrali, zapraskaly trámy ve vazbě, na nichž byly kladky zavěšeny. Řetězy se zařezávaly a lano bylo napjato k prasknutí. Po nadzvednutí zvonu, vypálili ložiska a zvon spustili na lihy. Následovalo odšroubování hlavy, přemístění kladek, potom zvon znovu pozvednut, aby jej dostali do okna (muselo být ubouráno zdívo, aby zvon prošel mezi stolicí a zdí). Následovalo přemístění na válcích a lihách do okna. Spouštění bylo obtížnější o to, že musel

být lanem oddalován od římsy věže. Konečně přistál na připraveném voze. Pracovníci se u něj na památku fotografovali. Přihlízející lidé si mysleli, že zvony bere německá firma, když máme to srdce zvony odebrat.

Svěšené zvony byly v kategorii „A“, to je zhotovené v letech mezi 1. a 2. světovou válkou.

Ze sanktusové věžky byl odebrán menší zvonek, dolního průměru 38 cm, výšky 29 cm. Na čepci neměl nápis, na plášti reliéf sv. Jiří a na dolním okraji nápis Per Leopoldum Franc: Stanke Olomucii anno 1827.

Po svěšení těchto dvou zvonů zatím zůstaly: starý zvon o dolním průměru 110 cm, výšky 77 cm, který byl ulit v Brně firmou Clemens Stecker v roce 1803.

Sanktusový větší zvon s pěkně vyřezávanou hlavou, zdobenou kutím a železnými svorníky o dolním průměru 44,5 cm a výšce 36 cm. Na čepci měl nápis Sancta Maria, na plášti reliéfy bis-

František Plech, Jevíčko

kupů a nápis Et s.: donate orate pro nobis, na dolním okraji nápis Liborius Martinu in Brinn 1777.

Dne 23. června 1942 byl dodatečně odebrán i zvon z roku 1803, který byl veden v kategorii C, to je zvony starší, umělecké hodnoty. Tyto byly sice svěšeny, konzervovány a uloženy, ty z Protektorátu v Ostravě, zvony ze Sudet v Hamburku.

Tak se stalo, že zůstal pouze jeden zvon ze sanktusové věžky, ten větší.

Radnice v Boskovicích

Petr Vítámvás, Muzeum Boskovicka

Sídlem městské správy bývala zpočátku rychta, rychtář byl předním představitelem města, někdy to byl zároveň i jeho budovatel – lokátor, ve službách vrchnosti. Rychta stávala zpravidla na náměstí, býval to největší dům s rozsáhlým městištěm. Vedle funkce soukromého měšťanského domu plnila i funkci veřejnou: místo, kde se rychtář scházel s městským soudem a vykonávali soud-

ci při ohni. Menší zvonečky volaly lidi z hospod, ale také doprovázely odsouzence k popravě.

V radnici byly také truhly a almary, v nichž se ukládala privilegia, městské knihy, další listiny a písemnosti městského archivu, v truhlicích byly uloženy též obecní a sirotčí peníze. Také zde byly umístěny spolehlivé prostředky k ověření měř a vah. Ke správní a soudní funkci

jako 226 zlatých i svrsky nějaký k sobě na rathůz k věrnej ruce přijali“. Je to patrně první písemná zmínka o radnici v Boskovicích.

Vůbec o počátcích Boskovic máme jen útržkovité zprávy, kdy se staly městečkem, nevíme, jisté je, že jím byly přinejmenším již v polovině 14. století, kdy se obracely o právní pomoc k vyššímu městskému právu do Brna. Podstatnou měrou informací o fungování městské správy přibývá od r. 1484, kdy byla založena nejstarší městská kniha v Boskovicích, v následujícím století se pak počet městských knih a zápisů v nich vedených rozrůstá.

K roku 1593, kdy byli purkmistry Vít Mika a Matěj Kurybas je v městských knihách tato zpráva: „Léta Páně 1593 dal se zvon menší slivati. Má v něm podle sečení zvonoviny býti 23 centnýře 50 funtů, od centnýře po 2 fr. 22 “ kr. Vít Mičan.“ – Zjevně se jedná o zvon dodnes dochovaný na průčelí radnice, který nese nápis: „1593 ZA PURMISTRA VITA MIKY A MATĚJ KURYBAS.“ Zápis v městské knize dále pokračuje: „1596 dal se zvon velké slivati, má v něm podli sečení zvonoviny býti 29 centnýřů 69 funtů, dano od centnýře po 2 zlatých. Týhož léta 1596 pro týž zvony vazba na věži od mistra Šimona Taucha z města Brna dělána, kteráž pak jest dokonána. Ti voba zvonové jsou na věž od téhož mistra vytaženy a zavěšeny, od kteréž vši práce jest dáno témuž Šimonovi i z učedníky 62 zlatých.“

O více než sto let později, přináší městské knihy zprávu o pohromě, jež postihla část městečka i s radnicí: „L. P. 1713 dne 5. Oct. stalo se Boží dopouštění mezi dvanáctou a jednou hodinou po poledni, že od Václava Eliáše, tehdejšího spoluměšťana, oheň vyšel, při tom ohni osm měšťanů a ratouz z věži, na ní dva cimbály od hodin rozpustily a všechno i ze sejkama obecníma zhořelo. Podobně i panský dům.“

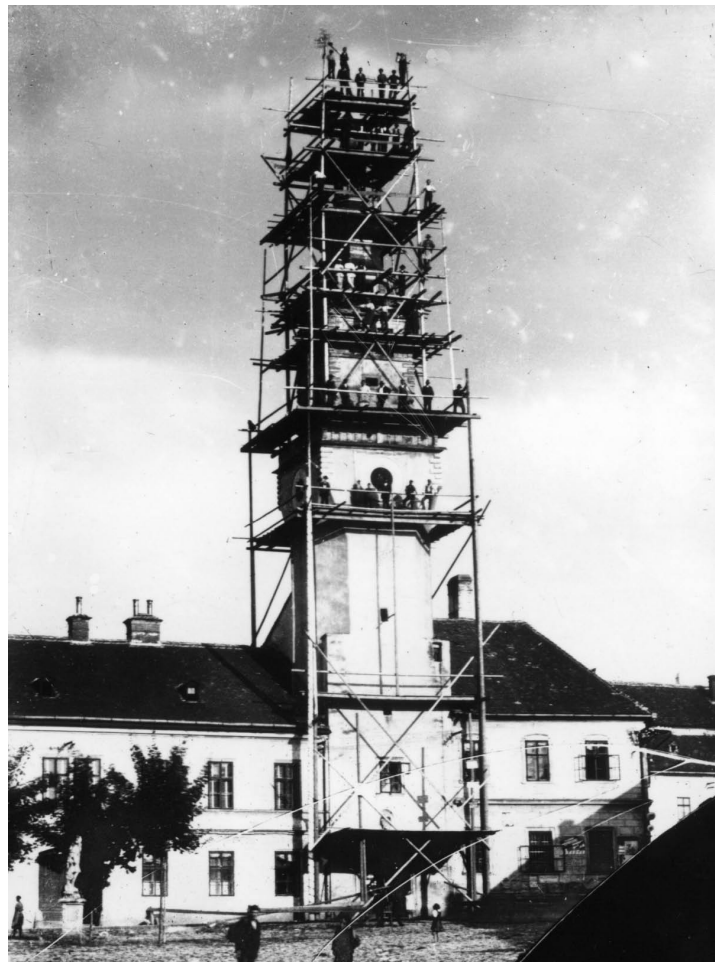
Roku 1714 se před městskou radu dostal spor, kdy Lorenc Skřivánek povídal Jozefovi Trčkoví, že pan Lorenc Oderský před lety jako purkmistr zproověřil větší sumu peněz. Poněvadž však pomluvu nemohl prokázat, „před ubci a ouřadem náležitý odpros panu Lorencovi Oderskýmu učinil a k tomu za 1 zlatý hřebíkův ve třech nedělích na ratouz dáti povinen jest. Jozef Trčka, poněvadž to mezi sousedy roztrušoval, také k ubci 1 zlatý pokuty složit povinen jest.“ Jak vidno, páni radní dokázali trest stanovit podle aktuálních potřeb radnice, o čemž svědčí i následující záznam: „Z Brna 15. 5. 1714 dovidáme se, že Karel Fiala proti zákazu poskytl židovi Markovi Donátovi místo pro postavení stáje, čímž by povstala škoda nám poddaným. Proto p. hejtmánem stavba zakázána a Karlu Fijalovi se přísně zakazuje přenechávat Židovi nebo i jiným sebestmenší část svého domu. Dříví, jež si žid připravil pro stavbu stáje, se zabavuje a odevzdává obci pro obnovu rathouze.“

I když se radnici i s věží podařilo po požáru opravit, nestěti na sebe nedalo dlouho čekat, jak dosvědčuje zápis z r. 1715: „Paměť pravdivá o povětří skrz hrozný větr, který se tak dne 12. Febr. 1715 o 11 hodinách k půlnoci začal a

čím dýle, tím silnější se dělal a až do rána trval. Při tom pak povětří o jedné hodině jednomu spoluměšťanovi Jakubovi Štrosovi štít starodávný takový bouřlivý vítr zhodil, jenž světnici na mnoha místech sprážil, takže kdyby božské ochrany nebylo, snad byli museli v tom domě zahynouti. V tu noc nový železný štenýř na věži ratouze boskovského, na kterým J. V. K. M. knížete z Ditrichštejna erb dobře pozlacený, se zlámal, při tom mnoho domův a stodol protřhal a některé vrchy s nich sebral. Pán Bůh rač zachrániti na další časy od takových škod a nebezpečností nás i všechny obyvatele uvarovati a nedopouštěti.“

Jak bylo výše řečeno, důležité dokumenty byly uloženy v radnici v truhlicích. Dosvědčuje to i zápis z r. 1576, který se odvolává na záznam na nějakém listu: „...podle cedule řezané, kderáž jest v škatuli v truhlice, kderáž v rathouzi v sklepe...“

Městské knihy dosvědčují i další z výše zmíněných funkcí radnice, totiž existenci hospody – vinného šenku v budově radnice a také vězení – jak se mohl přesvědčit zmiňovaný návštěvník z Jevíčka: „L. 1642 v outerý po Třech králích já, Jiřík Felix Starovamberský, zůstávající v hoferství v městečku Jevíčku, dostanouce se na trunk vína do Rathauzu Bozkovského a při tom trunku ouřad

Oprava radnice v r. 1924. Sbírká Muzea Boskovicka.

ní i správní agendu. Rychtář, zástupce vrchnosti, představoval v městě právo, řád a pořádek.

Během 14. a 15. století došlo k oslabení moci rychtáře a vzrůstu významu městské rady jako orgánu samosprávy měšťanů. Městské rady k svému zasedání také potřebovaly nějakou budovu, zpočátku k tomu účelu mohl sloužit dům některého z měšťanů, případně se mohli radní střídát v poskytnutí svého domu pro zasedání městské rady. Časem si městské rady zřídili vlastní radnici, často k tomu účelu zakoupily některý měšťanský dům, který si nechaly na radnici přestavět; většina radnic v královských i poddanských městech v českých zemích vznikala až v průběhu 15. století.

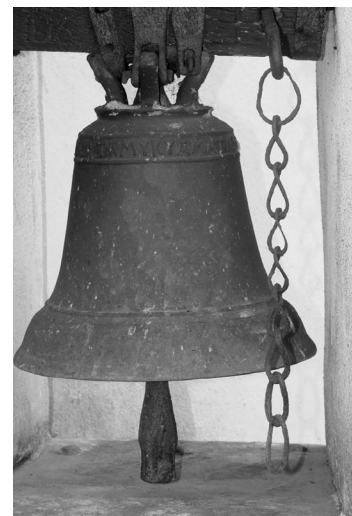
Radniční budově, a někdy celému městu, dominovala věž, která měla též funkci v městské obranné soustavě, neboť sloužila k bezpečnostní a vojenské strážní službě. V horní části nebo na trámčích vysunutých z věže a chráněny stříškou se zavěšovaly zvonce a také cimbály k hodinám. Na rozdíl od kostelních převažovalo u radničních zvonů praktické poslání: svolávaly obec ke schůzi, vyhlašovaly poplach, vyzývaly k pomo-

radnice sloužilo též vězení a mučirna.

Jako v jiných měšťanských domech se využíval i v radnici dolní mázhaus jako hospoda k šenkování piva i jako vinný „sklep“. Radní hospoda měla ve městě přední místo, ve výnosném šenkování se střídali měšťané.

Kdy byla radnice postavena v Boskovicích, nevíme. Radnice jistě patřila vedle kostela k prvním zděným stavbám na náměstí, kde byla většina zděných domů postavena zřejmě až po ničivém požáru r. 1566. Stavba radnice v Boskovicích je připisována Ladislavovi z Boskovic (+ 1520), zřejmě však neprávem, neboť větší pozornost věnoval Moravské Třebové, kterou zakoupil r. 1485 a kde nechal přestavět zámek, který si vybral za své sídlo. Stojí za zmínku, že zde se začalo se stavbou radnice r. 1520, a kol. r. 1560 byla přestavěna v renesančním stylu.

O radnici v Boskovicích se dočítáme v městských knihách k r. 1561 za purkmistra Marvarta Kožišnika, kdy Blažek Vejlupek, dosvědčuje, že převzal pozůstalost po svém zemřelém bratru Mikuláši, „jakož sou pan purgmistr a páni po smrti Mikuláše Vejlupekova, bratra mého vlastního, statek na hotovejch penězích

Zvon z průčelí radnice, který r. 1593 nechali odlít purkmistry Vít Mika a Matěj Kurybas. Foto J. Parma.

městečka Bozkovic svejmi ústy sem zlehčil a na poctivosti jejich nedůvodně utrhal, mluvive předně v domě radním, kde sem na fídrholcích čili v jakém lechkomyslném domě, potomně majice o nějakou věc z Janem Suchánkem jinak Leškou, měšténím městečka Lethovic, při právě bozkovském činiti a některé akci k slavnému vyzšímu právu města Brna odeslány byly, že by všeho, což pod pero vloženo bylo, to že těm zouplna odesláno nebylo, sem mluvil, pro kteroužto příčinu do vězení šatlavního sem se dostal a v tom vězení mnoho dní zůstal. Z takového vězení sobě spomoci tento revers dobrovolně na sebe činím, a což sem o těmž ouřadu městečka Bozkovic mluvil, to všechno jsem lživě a nedůvodně jako jiné lžár z úst svých vypouštěl.“

Tolik ze svědectví městských knih o boskovické radnici.

Německá průběžná dálnice Vídeň – Vratislav

Jiří Vymětalík

Na mnoha místech naší země se nacházejí pozůstatky velkolepé stavby, jež se v dobách temných pro náš národ začala táhnout jako had od jihu k severu územím Moravy. Je to německá průběžná dálnice Vídeň – Vratislav.

V roce 1938 vypadala situace v Evropě jinak než dnes. Po záboru Rakouska sahaly hranice Německé říše po Bratislavu na jihu a po Ostravu na severu. Německé velení si uvědomovalo potřebu dopravního spojení bývalé rakouské metropole Vídně se správním střediskem pruského Slezska, Vratislaví. Nejkratší cesta vedla přes Československo. Čsl. úřady nebyly tomuto záměru nakloněny, jenže politický vývoj běžel překotně kupředu. Na základě mnichovské dohody z 30. září 1938 byla Republika Československá donucena odstoupit Německu velkou část svého území. V dodatku této dohody si německý kancléř Hitler vymínil také stavbu průběžné dálnice Vídeň – Vratislav. 320 km dlouhá autostráda měla být exterritoriální a územím druhé republiky pouze probíhat. Na sjezdech z dálnice měly být na našem území celnice. Českoslovenští motoristé směli po proclení dálnici používat, ale tato by podléhala německému právu. Plány byly vyhotoveny ještě roku 1938. Po 15. březnu 1939 vznikl Protektorát Čechy a Morava a naše země se staly součástí Německé říše. Stavbě již nestálo nic v cestě.

Autostráda směřuje po trase Vídeň (Wien) – Láva nad Dyjí (Laa an der Thaya) – Mikulov (Nikolsburg) – Brno

(Brünn) – Kuřim (Gureim) – Boskovice (Boskowitz) – Moravská Třebová (Mährisch Trübau) – Lanškroun (Landskron) – Králupy (Grulich) – Kladsko (Glatz, Klodsko) – Vratislav (Breslau, Wroclaw). Jižně Brna se měla křížit s národní dálnicí Praha – Jihlava – Brno (Žilina – Košice – Chust), dnešní D 1, u Boskovic měla stát čtyřlístková křižovatka s budovanou dálkovou silnicí Plzeň – Moravská Ostrava. Stavba probíhala od 11. dubna 1939 do 30. dubna 1942, kdy musela být kvůli ekonomické tísní a válečným neúspěchům nacistů přerušena. Válečné hospodářství Německa nemělo dost sil na dostavbu a po osvobození mělo obnovené Československo jiné priority a s dokončením dálnice nepočítalo.

Chybějící dopravní tah má nahradit rychlostní komunikace R 43. Úkolem R 43 je propojit rychlostní silnici R 35 Hradec Králové – Olomouc – Lipník nad Bečvou s dálnicí D 1 u Brna a silnicí R 52 do Rakouska.

Boskovickem prochází německá dálnice ve směru Lysice – Skalce nad Svitavou – Svitávka – Sudice – Borotín – Velké Opatovice – Jevíčko. Úsek Černá Hora – Svitávka stavělo sdružení firem Pittel & Brausewetter – Lanna. Pracovní tábor pro dělníky byl v Lysicích, dílny byly u Drnovic, překladistiště materiálu stálo u nádraží ve Skalci. U Lysic dovážela písek na stavbu vzduchem lanovka z hory Velký Chlum. Díl Svitávka – Vanovice budovala firma Carl Rose. Pracovní tábo-

ry byly u Mladkova, Bačova a Pamětic. Stavební zázemí u Chrudichromu, Bačova a Sudic, kámen se těžil v lomu u Kněnic. Úsek Vanovice – Víska u Jevíčka (Derflík) stavěl podnik Hermann Milke Berlin. Dělnické pracovní tábory stály u Borotína, Jevíčka a Visky. Hlavní stavební zázemí firmy bylo nedaleko Velkých Opatovic, pomocné stavební dvory stály u Borotína a Jevíčka. Písek se těžil v lomu „Na doubku“ poblíž Vanovic a Borotína a nadzemní lanovkou byl dopravován na stavbu. Překladové nádraží stálo u Velkých Opatovic.

Západně Jevíčka byl sjezd z dálnice, velká dálniční křižovatka čtyřlístkového tvaru měla stát u Sebranic. Zde se křížuje autostráda s dálkovou silnicí

Plzeň – Moravská Ostrava. Tato dálková magistrála prochází Boskovickem ve směru Hodonín – Kunštát – Sebranice – Boskovice – Žďárná – Protivanov. Dnes prochází trasou dálkové magistrály silnice I/19 a II/150. Popis trasy německé dálnice a jejich dočasných zařízení – pracovních táborů, stavebních zázemí, lomů i více informací o dálkové silnici vám přinese dokončení v příštím čísle.

Také vy, milí čtenáři, se můžete podílet na mapování staré dálnice. Odvážuji se vás požádat o pomoc. Sháníme staré fotografie (i poválečné), pamětníky, dokumenty, pracovní knížky, kroniky a podobné materiály. Kdo něco takového máte, ozvěte se prosím redakci nebo přímo autorovi.

Vhodné dárky pod stromeček

Klub přátel Boskovic Vám nabízí následující publikace:

- J. Bránský: Židé v Boskovicích
- M. Minxová: Pověsti a vyprávěčky z Boskovic
- J. Klenovský: Židovská čtvrť v Boskovicích
- O. Sirovátká: Lidové písně, pověsti a dětské hry z Boskovicka
- J. Koutný: Boskovice, můj Betlém
- O. Sirovátká: Písně z Benešova na Boskovicku

K dostání u boskovických knihkupců a v informačním středisku.

Návštěva z Klubu přátel Pardubicka

Ve dnech 21. až 28. srpna se konalo v Boskovicích letní soustředění členů turistického odboru Klubu přátel Pardubicka. Měli náročný turistický program, v rámci kterého navštívili zajímavosti našeho širokého okolí, Jevíčko s jeho památkami, Velké Opatovice s kartografickým centrem, zámek Letovice i keltský skanzen Isarno. Nechyběly Lysice, Černá Hora, vrcholové partie Dražanské vrchoviny a samozřejmě všechny památky Boskovic. Při prohlídce Boskovic jim byla průvodkyní členka výboru klubu Sokolová. Její poutavý výklad si všichni velmi pochvalovali. Vedoucí soustředění v čele s paní Timarovou navštívili i jednání našeho výboru, abychom si vyměnili zkušenosti z práce našich občanských sdružení. Část účastníků besedy na snímku. (paní Timarová uprostřed).

Josef Janků - Arboretum Šmelcovna Boskovice (sponzor Vlastivědných listů)

Šmelcovna 3, 680 01 Boskovice, tel./fax 516 453 071, e-mail: arboretum@smelcovna.cz, www.smelcovna.cz

Děkujeme obchodním partnerům, zákazníkům a návštěvníkům Arboreta za projevenou přízeň a spolupráci v roce 2010.

V novém roce přejeme všem dostatek zdraví a osobní pohody.

Vlastivědné listy Boskovicka, vydává Klub přátel Boskovic, o.s., společně s Vlastivědným kroužkem KZM Boskovice. Redakční rada: Mgr. Eva Šmátková, Mgr. Ilja Melkus, Redakce: Jiří Bušina, Plačková 23, 680 01 Boskovice, e-mail: kpboskovic@post.cz nebo jiri.busina@seznam.cz, kam zasíláte příspěvky, dotazy a připomínky. Vychází 4x ročně jako příloha regionálních novin Boskovicko. Uzávěrka příštího čísla je 15. února 2011.